

Overdenking zondag 8 augustus 2021 De Drie Ranken Ds. Henri ten Brinke

Matteus 6 : 5-15

Gemeente van Christus, mensen van God,

Een trouwe bijbellezer zal zich er wel eens over verbaasd hebben dat er in de evangeliën twee versies voorkomen van het gebed dat Jezus ons leerde. Er is de langere versie, die Matteus ons doorgeeft en die in alle kerken ingang heeft gevonden als het Onze Vader. En er is de kortere versie die Lucas biedt. De verschillen zijn opvallend. En je kunt je afvragen : zou men nu werkelijk zo vrij en slordig met zulke belangrijke woorden van Jezus zijn omgegaan, dat wij nu niet eens meer precies weten wat hij zijn leerlingen leerde bidden.

Toch geeft het bestaan van die twee versies ons een idee hoe het gegaan moet zijn. Het Onze Vader is niet op een moment gedictieerd. Op de weg die Jezus met zijn leerlingen ging waren er telkens momenten waarop het voorgezegd en voorgebeden werd. En dan klonk het: Vader, onze Vader ... Niet altijd in exact dezelfde woorden. Het was een levend gebed. En als een levend gebed werd het een van de kostbaarste bezittingen die Jezus nagelaten heeft.

Een van de meest opvallende dingen is dat de derde bede : '... laat uw wil geschieden op aarde en in de hemel'...' bij Lucas ontbreekt. Wij zullen nooit weten of Jezus het in de loop van de tijd zelf heeft ingevoegd. Of dat Matteus het inlastte als een woord dat hij van Jezus zelf hoorde op een ander moment. Wij weten wel dat die derde bede een gebed is dat op een heel belangrijk moment naar de hemel is opgezonden. Of beter : naar de hemel is toegeroepen. We weten ook waar en wanneer : in die tuin van Gethsemane toen Jezus worstelde met zijn roeping en met de dood die hem te wachten stond. En dan is zijn gebed : '... niet mijn wil, maar uw wil geschiedde'. En vanaf die avond is het '... uw wil geschiedde' niet meer weg te denken uit het gebed dat Jezus niet alleen leerde, maar ook leefde.

De evangelist Matteus zal niet vermoed hebben, dat nu juist die derde bede een bron zou worden van misverstanden. Geen uitspraak uit het Onze Vader is zo verkeerd verstaan en verkeerd gebruikt als deze. Je kunt hem zelfs zo opvatten dat hij precies het tegenovergestelde zegt van wat er bedoeld is. Het zal dan ook niet verbazen dat met zo'n verkeerd verstaan en gebruik van 'laat uw wil geschieden op aarde en in de hemel' er pastoraal veel uitglijders en ongelukken zijn gemaakt en gebeurd.

In de vijftiger jaren braken in een februarinacht de dijken in Zeeland onder het geweld van de door een orkaan opgezweepte springvloed. Een catastrofe die een oudere generatie zich nog goed herinnert. Toen deze ramp zich voltrok is er gehuild, geschreeuwd, gevloekt. Maar ook waren er Zeeuwen die in hun diepe vroomheid alles hebben aanvaard met het gebed 'uw wil geschiedde'. Wanneer een mens er toe komt om dat zo te zeggen, zo te bidden, dan heeft hij meestal niet meer zoveel te 'willen'. Dan zijn deze woorden vooral een gebed van aanvaarding, van overgave. Van berusting ook. Met name daarom kunnen veel mensen deze zin ook nauwelijks over hun lippen krijgen. Ze raken er te veel alle zicht op God door kwijt. Er doemen te veel vragen op. Is God dan het zelfde als het lot, dat je overkomt ? Is Hij niets anders dan het noodlot ? Vermoeid en moedeloos van de slagen, lijkt het dan alsof we zeggen 'ga uw gang maar, God. Doe maar met ons wat U wilt. Het zal wel ergens goed voor zijn. U zult het wel het beste weten. Gods wegen zijn ondoorgrondelijk. Uw wil geschiedde.' Maar het kan nauwelijks een geloofsvertrouwen zijn, dat ook van harte onze overtuiging is. Veeleer is er de heimelijke gedachte 'uw gril geschiedde'.

Betekent deze zinsnede uit het gebed van Jezus inderdaad een dergelijk willoos aanvaarden? Is het louter een passieve, laatste zucht wanneer onze eigen mogelijkheden

zijn uitgeput ? Het lijkt wel of de evangelist Lucas het hoogspanningsgevaar van deze woorden onderkend heeft. Want in tegenstelling tot Matteus laat hij deze zin weg. Of moeten we zeggen : hij stelt deze zin uit ? Want straks zal blijken dat hij nog een verhaal in petto heeft, dat een regelrechte illustratie is bij deze woorden 'uw wil geschiedde'. Dat is het verhaal van het gevecht van Jezus met zichzelf in de duisternis van de Olijvenhof van Gethsemane. Want dat verhaal beeldt deze bede uit.

We zien daarin Jezus op het deel van zijn levensweg dat wel heel smal is geworden. Zelfs dood dreigt te lopen. Al die jaren heeft hij, als mens onder de mensen, consequent vastgehouden aan de trouw van God. Hij heeft gekoerst op de Tora, daaruit geleefd en daarvan uitgedeeld. Betrouwbaar in wat hij zei en deed. In een leven dat steeds meer vorm wilde geven aan het hart van die Tora : liefde voor de mensen. Voor steeds meer mensen in zijn buurt was dat een onorthodoxe weg. Het recht op zetten van gebogen, zwaar belaste mensen realiseerde Gods' barmhartigheid. Dat had bij hem voorrang boven alles. Boven het commentaar van de omgeving. Boven het belang van hemzelf. Hij hield het vol in de overtuiging op deze manier heel dicht bij God te blijven. Ook al werd het om hem heen steeds stiller.

Dan begint het verhaal in de nachtelijke tuin. Drie vrienden kunnen hem nog volgen. De nacht illustreert zijn zwaar voelbare eenzaamheid. Verteld wordt hoe ook zijn vrienden in slaap vallen. Ook zij bezwijken aan de zorgen om zichzelf. Maken de weg van hun leermeester niet langer meer mee. Het is het moment dat aan Jezus de bittere en verschrikkelijke consequentie duidelijk wordt : in zijn leven heeft hij vastgehouden aan de trouw van God. Hij koos er voor. Maar wil hij dat ook blijven doen, dan zal hem dat alles kosten. Dat staat hem nu haarscherp voor ogen.

Wanneer hij op dat moment, in die tweestrijd, in dat existentiële gevecht met zichzelf, ervoor had gekozen om het vege lijf te redden, dan zou dat begrijpelijk zijn. De niet mis te verstane prijs vindt iedereen toch te hoog ? Wie zou het hem kwalijk hebben genomen als hij zijn leven-tot-dan-toe had losgelaten ? Toch doet hij dat niet. Hij kan het niet. Hij kiest ervoor dezelfde koers te blijven houden. Trouw te blijven aan zijn weg tot dan toe. Niets daarvan te verloochenen of terug te nemen. 'Niet mijn wil geschiedde'. De aanwezige mogelijkheid om voor mijzelf te kiezen, mijzelf te redden, mijn geschiedenis zelf te bepalen, laat ik onbenut. 'Maar uw wil geschiedde'.

Lucas is zeer gesteld op dat woord 'geschieden'. Wie kent het niet uit zijn kerstevangelie : 'en het geschiedde in die dagen'. Zijn woordgebruik geeft aan dat daar de menselijke geschiedenis is. Heel het verhaal van vechten en overleven, van baas boven baas en jezelf zien te redden. Een verhaal daarom van vijandschap, wantrouwen en dus van eenzaamheid. Maar dwars daar doorheen voltrekt God een andere geschiedenis. Een geschiedenis van liefde, van ontferming en van hoop. Van geloof in mensen, van verlangen en van toekomst. In het 'uw wil geschiedde' uit de mond van Jezus klinkt de doorworstelde en zwaarbevochten keuze om met heel zijn leven deel uit te blijven maken van deze geschiedenis van God met mensen. Hij wil die niet blokkeren en laten doodlopen met zijn eigen verlangens. In deze drie woorden stelt Jezus zich blijvend beschikbaar. Ziet hij alle gevolgen daarvan onder ogen.

Door ons dit verhaal na te laten legt Lucas deze bede uit als een menselijke keuze. Een uiterst zware keuze, maar als een belofte van beschikbaarheid van onze kant. God, laat mij meedoen aan uw geschiedenis, opdat die doorgang zal vinden. Het is daarom geen gebed om berusting. Geen aanvaarding van welke ramp dan ook die mij overkomt. Dan is God niet meer en niet anders dan een duister lot. Maar dat wil Hij niet zijn ! Hij wil een God zijn die geschiedenis maakt, die mensen dwars door de nacht vasthoudt. Hij kan dat, wanneer zij zich ook aan Hem vasthouden. En dat is een keuze die wij alleen zelf kunnen maken. Amen.